

Kiegészítő katalógusok a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi könyvtáraiban

244

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi könyvtáraiban az utóbbi években egymás után épültek ki a különböző rendeltetésű kiegészítő katalógusok. Segítségükkel a könyvtáros sokféle olvasói érdeklődést elégíthet ki. Az alábbiakban bemutatjuk a legkedveltebb, legtöbbet forgatott kiegészítő katalógusokat.

A központi könyvtár bibliográfiai osztálya immár hét év óta folyamatosan, sokszorosított formában a hálózat rendelkezésére bocsátja az *irodalomtörténeti tanulmánykötetek és folyóiratok* anyagának analitikus bibliográfiai kartonjait. 19 folyóirat és 4 napilap irodalmi vonatkozású cikkein és könyvismertetesein kívül ez idáig összesen 207 irodalmi tanulmánykötet elemző felvétele is bekerülhetett a könyvtárak katalógusaiba. Mivel a kartonokat a Népművelési Propaganda Iroda terjeszti, ezek a fővárosi kerületi könyvtárakon kívül más megrendelőkhöz is eljuthatnak. A címléírások tárgyazavakkal készülnek. Ez legtöbb esetben az író neve, de tárgyszavak lehetnek irodalomtörténeti korszakok, általános esztétikai fogalmak, műfajok elnevezései is. A tárgyszó minden sokszorosított cédulán rajta van, így a könyvtárosoknak csak össze kell rakniuk a katalógust. A tanulmányköteteket fontossági sorrendben dolgozták fel, ezeket a friss megjelenésű kötetek követik. A Szabó Ervin Könyvtár hálózatában ez a katalógus vált a legnépszerűbbé.

Miért és kik használják az elemző katalógust? Elsősorban azok az olvasók, akiknek tanulmányaik során szükségük van egy-egy író életrajzára vagy valamilyen értékelésre, kritikájára, amelyek önálló kötetben, monográfiában még nem lelhetők fel. Pedagógusoknak, közép- és főiskolásoknak, levelező oktatásban részt vevőknek, kluboknak, irodalomelméleti kérdésekkel foglalkozó olvasóknak e katalógus egyaránt segítséget nyújt. De főként a könyvtárosok munkáját könnyíti meg, ha az olvasók modern külföldi és mai magyar írókról, művekről szóló ismertetésekért kérnek.

Sok könyvtárban szerkesztenek *címszókatalógust*, amely nagyon hasznosnak bizonyult, hiszen sok olvasó nem emlékszik a szerző nevére. Mostanában igen sok prózai és költői antológia, valamint egyéb vegyes gyűjteményes kötet lát napvilágot, s a sok összeállítót, válogatót, szerkesztőt szinte lehetetlen megjegyezni. A költészeti antológiák iránt főleg a diákifjúság érdeklődik. Némely könyvtárban csak a szép-irodalmi művek céduláit foglalja magába ez a katalógus, másutt az ismeretterjesztő állományét is tartalmazza, mivel a szakirodalmat sokan a témát megjelölő cím alapján keresik.

Több könyvtárban találkozhatunk a *kalandos és fantasztikus művek* témakatalógusával. A fiatal olvasók körében nagy keresetségnek örvend ez a katalógus, de

11

a könnyebb szórakozást és a kikapcsolódást, izgalmas élményeket kereső felnőttek, főként a férfiolvasók is kedvelik, böngészik. Megtalálható benne a sci-fi, a kémirodalom s az ismeretterjesztő művek bizonyos része is (a 323-as, a 343-as és a 327.8-as szakba tartozó könyvek).

Négy kerületi könyvtárban *színmű-katalógus* található (műsorfüzetekről és színháztudományi művekről). Ezekben a drámairodalom alkotásain kívül a színházi sorozatokat és a színjátszók könyvtárának műsorfüzeteit dolgozták fel. A műsorfüzeteket a különféle évfordulókkal és iskolai ünnepélyekkel kapcsolatban keresik sokan, míg a rövid lélegzetű színdarabokat, műsorfüzeteket főleg az amatőr irodalmi színpadok, vállalati színjátszókörök kéri.

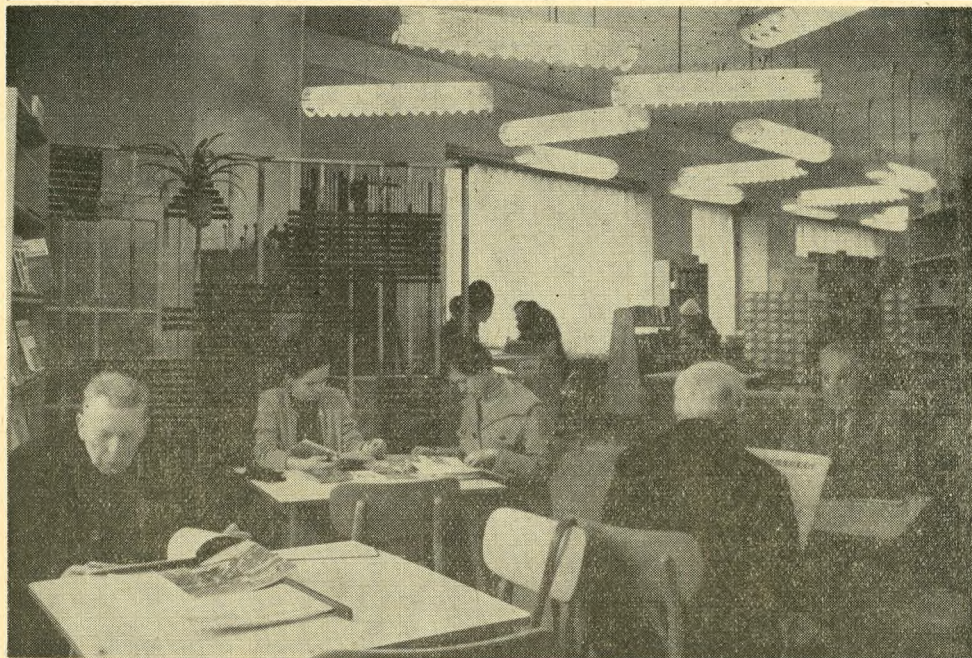
A nagy történelmi évfordulókra való felkészülés és a különféle jubileumi vetélkedők, pályázatok következtében az utóbbi időben mindenütt megélenkült a *tárgyköri katalógusok* használata. Ismeretes, hogy a világtörténelem sok érdekes eseményéről nincs elegendő tudományos monográfia a könyvtárakban. Az igényesebb történelmi regények, melyek sok tényközlő elemet tartalmaznak, némileg pótolhatják a hiányokat. Különösen a gyermekkönyvtárakból átkerült 15 éves fiatalok böngészik haszonnal a történelmi regények és a történelmi események, korszakok irodalmának katalógusát, s nagy számban veszik igénybe azok az idősebb olvasók is, akik nem tudományos igénnyel kívánnak megismerkedni a történelmi korszakokkal.

Mivel egyre-másra születnek új sorozatok, több könyvtár *sorozati* katalógust készített. Ezt elsősorban a gyermekkönyvtárból átkerült fiatal olvasók használják, mert közülük sokan az ismert és kedvelt sorozatok alapján kérnek olvasnivalót.

Minden kerületi könyvtárban megtalálható az ún. *cikluskatalógus*, mely a tartalmilag összefüggő, időben egymást követően megjelent részműveket dolgozza fel. Róluk nem tudja mindenki, hogy összetartoznak, s azt sem, mi a kötetek megjelenési sorrendje. A katalógus ismeretterjesztő művek kartonjait is tartalmazza.

A Gutenberg téri könyvtárban a *marxizmus—leninizmus klasszikusainak* gyűjteményes kiadásai alapján *elemző katalógust* készítettek, amelynek segítségével például egy-egy keresett cikk nyomára lehet jutni. Nagyon sok egyetemi hallgatót, esti iskolába járó és pártoktatásban részt vevő felnőttet igazán útba ez az ügyesen összeállított és folyamatosan gondozott katalógus.

A Boráros téri könyvtár folyamatosan feldolgozza a *Nagyvilág* c. folyóiratban az 1963-ban kiadott repertórium óta megjelent szépirodalmi műveket. A cédulákat — egy-egy mű kötetben való megjelenése esetén — kiegészíti a lelőhely feltüntetésével. A modern irodalom kedvelői, tanulók, műkedvelő szavalkók forgatják ezt a katalógust.

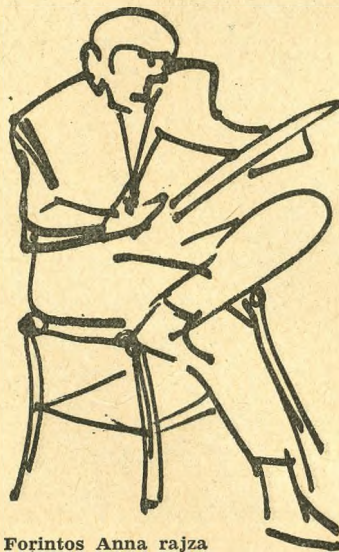
A Gutenberg téri Fővárosi Szabó Ervin kerületi könyvtár

A József Attila telepi könyvtár elemző *antológia* katalógusában Ebben fel- dolgozza a könyvtár valamennyi prózai antológia kötetét, és a cecumakon jékli egy- egy novella összes előfordulási helyét. (A katalógus elkészítését éppen az tette szük- ségessé, hogy a sok antológiában való eligazodást meg kellett könnyíteni, mivel egyazon novella több kötetben is megtalálható.) A Karinthy Frigyes úti könyvtár „*költői katalógusa*” a költők nevének betűrendjében, analitikus feltárással készült. Több könyvtárban találkozhatunk a *versek katalógusával*, amely a műfordításköte- ketet is feltünteti. Ezek nagymértékben hozzájárulnak a verskultúra terjesztéséhez.

Meg kell említenünk az ismeretterjesztő irodalom népszerűsítését célzó *tárgyszó- katalógusokat* is. A Csepel-Csillagtelep-i könyvtár kétféle tárgyszókatalógust épített ki az olvasói igényekből kiindulva. A *földrajzi* katalógusban szépirodalmi és ismeret- terjesztő irodalom egyaránt szerepel világrészek, országok s azokon belül tárgyszavak témák és tárgykörök szerint jelentkeznek, kielégítésükre és az olvasószolgálati tájé- koztatás színvonalának emelésére a részlegek állományát külön *tárgyszókatalógus* tárja fel, amely kötetkatalógus formájában is megjelent 1967 őszén, mintegy 3000 műszaki és természettudományos könyv adataival. E munka több esetben a tárgy- szavakon belül analitikusan is feltárja a keresettebb témákat magukba foglaló fejezet- címeket. A szakmunkás-, technikusképzés, illetve a szakmunkás- és technikusigény szintjéhez igazodó anyag a maga keretei között, különösen az 1960-tól 1966-ig terjedő években kiadott legfontosabb könyvek tekintetében teljességre törekszik. Ezt a segéd- eszközt a hálózat minden könyvtárában használják. Mivel a kötetkatalógus az 1966. december 31-ig kiadott műveket tartalmazza, az azóta megjelent és folyamatosan megjelenő könyvanyagot cédula alakú tárgyszókatalógusban kellett a kerületi könyv- táráknak feltárniok. Abban az esetben, ha a könyvtárnak nem lenne meg a kérdéses könyv, a tárgyszókatalógus segítségével könyvtárközi kölcsönzéssel veszi igénybe a műszaki részlegek anyagát.

A kerületi könyvtárak osztálya tájékoztatót jelentetett meg *Kiegészítő kataló- gusok a hálózatban* címmel. Ebből kiderül, hogy az egyes kerületi könyvtárakban milyen katalógusok készülnek. A tájékoztató segítségével a hálózat könyvtárosai tudomást szerezhetnek a kész katalógusok fajtáiról és lelőhelyeiről, s így az olvasó- szolgálati munkában felmerülő kérdésekre bármelyik könyvtár — telefonérdeklő- désre — azonnal választ kaphat és egyben adhat is olvasóinak. Ezzel az eddig csak helyi használatra, nagy munkával készült katalógusok az egész hálózatban közkinccsé válnak.

H. Drechsler Ágnes

Forintos Anna rajza